

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Кравченко Л.В.

викладач,

Черкаський державний бізнес-коледж

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Глобалізація світового розвитку робочої сили вже давно сягнула за межі зовнішньої торгівлі та переливання капіталу. Все більшого розповсюдження і значення набуває рух людських ресурсів. Постійне зростання масштабів міжнародної міграції, втягнення у неї все нових і нових верств населення та країн робить актуальним дослідження міжнародної міграції робочої сили, як однієї з форм міжнародних економічних відносин. Передбачуване число міжнародних мігрантів у всьому світі складає 214 млн. чоловік.

Населення України постійно зменшується внаслідок демографічних, еміграційних процесів, а останнім часом і через військовий конфлікт на Сході країни. Якщо зменшення населення внаслідок демографічних процесів (зокрема зменшення народжуваності) і поширення процесів його старіння вважається цілком природним, і таким що притаманне розвиненим країнам світу, то зменшення населення внаслідок еміграції вказує на сукупність несприятливих умов всередині країні, які виштовхують населення в міжнародні міграційні процеси.

Актуальність розгляду міграційних процесів для нашої країни є однією з нагальних. Україна знаходиться на 10-му місці в світі за кількістю емігрантів, які виїхали до найбільш економічно розвинених країн та посідає перше місце в Європі за кількістю осіб, які працюють за межами країни: загальна чисельність трудових мігрантів за різними даними оцінюється від 2,5 до 5 млн осіб. Одночасно з цим ще в 2012 році Україна посідала четверте місце у світі за кількістю прийнятих мігрантів (за даними Світового банку). Станом на 2014 рік міграційний приріст склав + 22,6 тис. осіб, тоді як у 2012 році – +61,8 тис. осіб

За даними МОМ третина (34,1%) українців переїхали б до іншої країни на постійне місце проживання, якби дозволяли обставини. Адже 63,4% опитаних громадян вважають, що події в Україні розвиваються в неправильному напрямку.

Найбільш типовими причинами міграції є:

- бажання кращих умов і якості життя;
- можливість реалізації своїх професійних орієнтацій;
- соціальні і етнічні конфлікти, війни;
- трудові конфлікти і конфлікти в сім'ї [4].

Щодо структури мігрантів їх регіонального походження та напрямів зовнішню трудову міграцію України характеризують такі дані:

– трудові міграції більш поширені серед чоловіків (75% мігрантів – чоловіки);

– сільські мешканці складають 54,3% трудових мігрантів (більш високий рівень залучення до трудових міграцій сільських жителів в основному забезпечується за рахунок західних регіонів, де до трудових міграцій залучено 10,8% економічно активного населення, тоді як в інших регіонах – менше 2%).

– частка осіб, які мають повну вищу освіту серед трудових мігрантів, – 15,4%, а питома вага осіб з вищою освітою усіх рівнів – 30,5 %, при цьому питома вага осіб з вищою освітою (усіх рівнів) серед жінок є майже удвічі вищою, ніж серед чоловіків;

– за статусом зайнятості – більшість мігрантів працювали за кордоном як

наймані працівники, зокрема на підприємствах було зайнято 63,8% трудових мігрантів, а у домогосподарствах громадян інших держав – 29,3%, майже 7% мігрантів здійснювали підприємницьку діяльність у якості самозайнятих [1].

– найбільшими країнами-призначення вітчизняної робочої сили є Російська Федерація (43,2%), Польща (14,3%), Італія (13,2%) та Чеська Республіка (12,9%).

– існують суттєві відмінності в напрямках зовнішніх трудових міграцій чоловіків та жінок. Так, серед основних країн-призначення вітчизняної робочої сили перевага жінок спостерігається серед мігруючих до Угорщини (53,0%) і, особливо суттєва – до Італії (78,5%);

– видами економічної діяльності українських працівників-мігрантів є будівництво (45,7% загальної кількості), діяльність домашніх господарств (18,3%), сільське господарство (11,3%), торгівля (9,1%). При цьому розподіл мігрантів за видами економічної діяльності суттєво різниться залежно від статі та країни перебування [1].

Наслідки міграції оцінюються по-різному. З одного боку, виїзд фахівців на постійне місце проживання носить позитивний характер, трудові мігранти, покращуючи добробут власного домогосподарства шляхом грошових переказів, зменшують загальну соціальну напругу, рівень бідності і послаблюють проблему безробіття в країні [2]. З іншого боку, зазначене має негативний характер, оскільки свій творчий потенціал провідні спеціалісти реалізують за кордоном. Масовий виїзд

громадян України за кордон, а особливо жіночої статі, супроводжується зниженням рівня народжуваності, підвищенням рівня захворюваності через виснаження на тяжких роботах.

Міграційна ситуація завжди справляла значний вплив на формування національного й кількісного складу населення України, що впливало на різні аспекти суспільного життя та вимагало відповідних адміністративних заходів [3].

Вдосконалення міграційної політики має відбуватися як у сфері регулювання імміграції в Україну, так і еміграції з неї, а її основними напрямками мають стати:

- забезпечення умов для поширення легального працевлаштування;
- забезпечення прав та соціального захисту працівників-мігрантів;
- усунення або мінімізація обставин, що призводять до дискримінаційного, безправного, становища громадян України на ринках праці закордонних країн;
- створення дійової альтернативи тим обставинам, що спонукають працездатних українців виїжджати до країн, де їх становище на ринках праці є дискримінаційним;
- цілеспрямоване створення робочих місць в таких галузях, як сільське господарство, легка, текстильна і хімічна промисловість, тобто там, де сьогодні використовується праця мігрантів в Європі.

Необхідність активного втручання держави у перебіг трудоєміграційних процесів очевидна, а її політика сприяння трудовим міграціям громадян і посилення соціального захисту під час перебування за кордоном має стати ядром політики держави у міграційній сфері.

Список використаних джерел:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Надточій А. О. Причини зовнішньої трудової міграції та оцінка її наслідків для економіки України / А. О. Надточій // Теорія та практика державного управління. – 2015 – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-1/doc/2/06.pdf>
3. Петрова Я. В. Міграційна політика сучасної держави: сутність та шляхи впровадження / Я. В. Петрова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер. «Питання політології». – 2008. – Режим доступу : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/2449>
4. Соціологія [Текст] : курс лекцій / А. А. Герасимчук, О. М. Шиян. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – 87 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/19650323/sotsiologiya/sotsiologiya_migratsiyi